

Vodič kroz program za sertifikaciju JPP

Prilog B poglavlju 1: Islamsko finansiranje projekata JPP

1. Uvod

Islamsko finansiranje projekata JPP postaje sve češće iz više razloga, uključujući: stvaranje islamskih banaka (kao što je Islamska banka za razvoj) koje su u mogućnosti da pruže islamske finansijske proizvode za projekte JPP, smanjenu dostupnost neislamskog finansiranja nakon globalne finansijske krize, i sve veći broj infrastrukturnih JPP projekata koji se nabavljaju na Bliskom istoku koji su, zapravo, delovali kao katalizator za korišćenje projektnog finansiranja koje je u skladu sa šerijatskim zakonima.

Islamsko finansiranje projekata JPP može da omogući kompletno finansijsko rešenje ili se može koristiti u kombinaciji sa drugim izvorima neislamskog finansiranja

Svako islamsko finansiranje će morati da se pridržava islamskih šerijatskih principa datih u tabeli B1.

TABELA B1: Islamski šerijatski principi

Islamski princip	Značenje
<i>Riba</i>	Zabrana kamata. Kao posledica, nema zarade od kamata u sporazumima.
<i>Gharar</i>	Zabrana nejasnih ugovornih odredbi. U praksi, to znači da se svaki relevantni ugovor, predmet ugovora, cena i vreme isporuke predmeta ugovora do strane koja ga prima moraju definisati na samom početku.
<i>Maisir</i>	Zabrana kockanja/špekulacija. Ovo znači da nisu dozvoljeni ugovori u kojima se povraćaj investicije ne može kvantifikovati unapred već se jednostavno podrazumeva.
Podela profita i rizika	Profit od transakcije trebalo bi da bude realan i da predstavlja pravi povraćaj za podelu profita i rizika u okviru te transakcije. Profit ne sme biti unapred određen.
Zabrana kockanja, alkohola i droge	Ne sme se krenuti u transakciju u koju su uključeni kockanje, alkohol i droga.
Usklađenost sa šerijatskim zakonom	Transakcija mora da bude etička i u skladu sa šerijatskim zakonom koji može da se razlikuje u različitim regionima/zemljama.

Postoje raznovrsna islamska finansijska rešenja koja mogu da se koriste za finansiranje projekata JPP. Primarni finansijski proizvodi i sekundarni ugovori će podržati svako rešenje. Glavni primarni finansijski proizvodi su:

- Tradicionalna *Istina'a*;
- Nabavna *Istina'a*; i
- *Idžara (Ijara)*

Glavni sekundarni ugovori uključuju:

- Ugovore o pružanju usluga; i
- Ugovore o kupovini

2. Tradicionalna *Istina'a*

Tradicionalna istina'a ("istina'a") je sporazum između dve strane (islamskog finansijera i izvođača radova), pri čemu je izvođač radova na početku saglasan da će izgraditi/proizvesti jasno opisan/specifikovani projekat JPP za islamskog finansijera. Cena izgradnje/proizvodnje će se utvrditi u trenutku sklapanja ugovora, kao i datum isporuke imovine. Plaćanje može da se izvrši kao paušalni iznos prilikom isporuke ili, što je češći slučaj, u ratama vezanim za postizanje ključnih rezultata tokom čitavog perioda izgradnje/proizvodnje. Vlasništvo nad imovinom projekta JPP prelazi na islamskog finansijera prilikom isporuke.

Aranžman zahteva od islamskog finansijera da stupi u neposredni ugovorni odnos sa izvođačem radova. To znači da islamski finansijer preuzima rizik učinka - rizik koji neće moći da apsorbuje. Shodno tome, upotreba istina'a za projekte JPP je generalno zaustavljena i zamenjena je nabavnom istina'a .

3. Nabavna *Istina'a*

Nabavna istina'a ("ugovor o nabavkama") takođe je sporazum između dve strane, u kome je jedna strana islamski ponuđač, a druga društvo za posebne namene (DPN) za projekat JPP. Prema ugovoru o nabavci, DPN je dužan da nabavi sredstva projekta JPP do određenog datuma. DPN će nabaviti sredstva tako što će stupiti u direktan ugovor sa svojim izvođačem radova.

Nakon što je imovina izgrađena i efikasno nabavljena, DPN će je isporučiti islamskom finansijeru na navedeni datum, a vlasništvo nad imovinom prelazi na islamskog finansijera. Cena koju islamski finansijer plaća DPN-u za nabavku imovine projekta JPP je unapred određena na samom početku. Izračunava se u odnosu na ukupni trošak projekta JPP (tj. iznos koji odgovara vrednosti zajma projekta JPP koji se koristi u tradicionalnom finansiranju projekta). Plaćanje se obično vrši u skladu sa postizanjem ključnih rezultata.

I tradicionalna istina'a i proizvodi ugovora o nabavci imaju sličnosti sa tradicionalnim aranžmanima za finansiranje projekata, poput obračunavanja cene. Slično tome, korišćenje plaćanja po izvršenju ključnih rezultata je, u

suštini, ekvivalentno regularnim povlačenjima u okviru tradicionalnog projektnog finansiranja.

Međutim, istina'a i ugovor o nabavci ne generišu nikakav prihod za islamskog finansijera. Budući da zahtevaju dohodak u zamenu za obezbeđivanje finansiranja projekta, to znači da je potrebno uvesti idžaru.

4. Idžara (Ijara)

Idžara je zakup imovine projekata JPP koji je islamski ponuđač odobrio DPN-u. Ovo je moguće, jer je kroz sporazum Istina'a islamski dobavljač stekao pravo na imovinu JPP projekta.

Idžara je efikasna tokom operativne faze projekta. Prema ovom aranžmanu, DPN će zakupiti imovinu projekta JPP od islamskog finansijera i, u tu svrhu, izvršiti plaćanje zakupa islamskom finansijeru. Visina zakupa se obračunava grupisanjem ukupnih troškova duga koji je obezbedio islamski finansijer plus trošak marže, što će se procenjivati na mesečnoj osnovi u toku trajanja operativne faze projekta JPP.

Idžara je tako jedini finansijski proizvod koji obezbeđuje fiksni i određeni prihod islamskom finansijeru. To je razlog što se istina'a i idžara koriste zajedno. Istina'a obezbeđuje islamskom finansijeru imovinu projekta JPP, a *idžara* osigurava da imovina projekta JPP može, kroz lizing, doneti prihod (isplatu iznosa kredita) islamskim donatorima.

5. Ugovori o podršci

Uobičajeno je da se sklopi ugovor o podršci, poznat kao ugovor o uslugama, između DPN-a i islamskog finansijera.

Kako islamski ponuđač ima pravo na projektnu imovinu JPP, on stoga ima i odgovornost da posluje, održava i osigurava tu imovinu. To zahteva vreme i novac. Međutim, obaveze islamskog finansijera se mogu ispuniti uspostavljanjem ugovora o uslugama. Ugovor o uslugama predstavlja aranžman po kome DPN deluje kao posrednik islamskog finansijera. Prema njemu, DPN upravlja imovinom koju je zakupio od islamskog finansijera. U zamenu za naknadu, DPN plaća sve troškove povezane sa upravljanjem imovinom. Rukovodstvo će uključiti sprovođenje takvih aktivnosti kao svakodnevno operativno upravljanje i održavanje imovine projekta JPP, kao i pokrivanje troškova uvođenja osiguranja projekta.

6. Isplata islamskom finansijeru

DPN će koristiti jedinstvenu naknadu i/ili prihode od korisnika koje dobija kako bi platio idžara zakup.

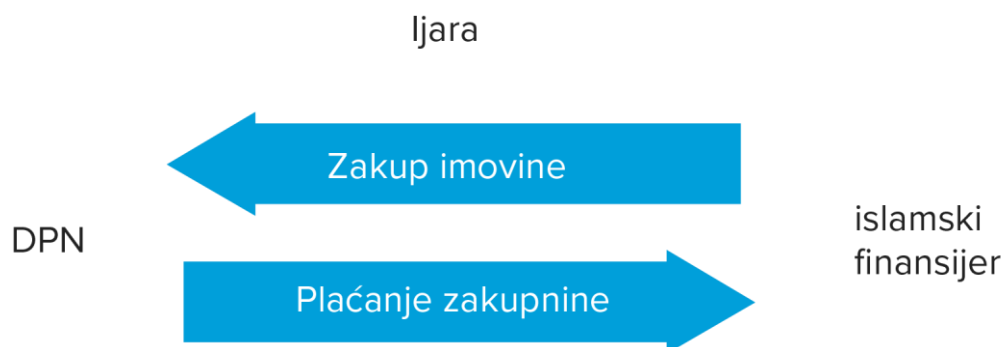
7. Vraćanje imovine projekta JPP DPN-u

Drugi glavni ugovor koji se sklapa po islamskom finansiranju je ugovor o kupovini. Po ovom ugovoru, imovina projekta JPP se vraća DPN-u na kraju projekta JPP.

8. Islamsko finansiranje u praksi

Kombinovano korišćenje *istina'a* i *idžara* može se ilustrovati slikom B1. na sledeći način:

SLIKA B1: Kombinujemo korišćenje Istina'a i Idžara

9. Materijalna i nematerijalna imovina JPP projekta

Islamsko finansiranje projekta JPP obično pretpostavlja finansiranje projekata zasnovano na imovini koje zahteva prenos materijalne/nematerijalne imovine. Međutim, mogu postojati određene situacije u kojima nije dozvoljeno preneti materijalnu/nematerijalnu imovinu. Na primer, ako je imovina projekta JPP od kulturnog i/ili strateškog značaja, onda organ za nabavku možda neće dozvoliti njegov fizički prenos. Ako je to slučaj, koristi se varijacija kombinovane upotrebe *istina'a* i *idžara*.

U toj situaciji, islamski finansijer će sklopiti ugovor o nabavci kako bi mu se dodelila prava koja su sadržana u projektnom sporazumu (tj. dodeljivanje prava iz ugovora o nematerijalnim sredstvima od strane DPN-a islamskom finansijeru). U zamenu za dodelu svojih prava na projektu, DPN dobija plaćanja prema ključnim postignutim rezultatima od islamskog finansijera kako bi mu se omogućilo da plati izgradnju projekta JPP. Pored toga, DPN će sklopiti ugovor o uslugama sa islamskim finansijerom. Prema ugovoru o

uslugama, DPN-u će se platiti za upravljanje i održavanje fizičke imovine projekta JPP, kao i za poslovanje.

Prema ovom aranžmanu, kada DPN primi jedinstvenu naknadu i/ili prihode od korisnika, odbiće sve svoje neizmirene obaveze iz ovih novčanih sredstava, što će ga ostaviti sa njegovim profitom. DPN će zatim isplatiti profit islamskom finansijeru.